

DOI <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.P210-9976-2021-19>

# REKODIFIKÁCIA TRESTNÉHO ZÁKONA V KONTEXTE TRESTNÝCH ČINOV PROTI REPUBLIKE

JUDr. Eva Balážová; Dr. h. c. prof. JUDr. Jaroslav Ivor, DrSc.;  
JUDr. Marta Hlaváčová

Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných  
disciplín, Právnická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

## 1 Úvodom

Dňa 1. 1. 2006 nadobudol účinnosť zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon (ďalej len ako „Trestný zákon“) a zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok, pri tvorbe ktorých sa zohľadnila právna tradícia Slovenskej republiky a mnohé jej trestnoprávne inštitúty. Do rekodifikácie Trestného zákona bol v účinnosti zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon (ďalej len ako „Starý trestný zákon“), a to od 1. 1. 1962. Prijatie tohto zákona bolo z ideologického hľadiska vtedajšej doby vysvetľované ako logické vyústenie právneho vývoja po víťazstve socializmu v Československej socialistickej republike. Účelom zákona bola predovšetkým ochrana spoločenského a štátneho zriadenia Československej socialistickej republiky, a preto z hľadiska hodnotovej hierarchie vtedajšieho politického usporiadania bola ochrana štátu najdôležitejšia, čo sa prejavilo aj po formálnej stránke, keďže prvá hlava osobitnej časti tohto zákona upravovala trestné činy proti republike. Od nadobudnutia účinnosti Starého trestného zákona bol tento novelizovaný viac ako tridsaťkrát, v čoho dôsledku sa stal pomerne neprehľadným. Niektoré jeho inštitúty s prihliadnutím na dobu ich vzniku a na politické, spoločenské a ekonomické zmeny, ktoré nastali po roku 1989 boli zastaralé a nekorešpondovali ani s právnym systémom vyspelých demokratických krajín. Zmena oproti starej právnej úprave sa prejavila okrem iného v systematike trestných činov v rámci osobitnej časti Trestného zákona, čo sa prejavilo aj na právnej úprave a zaradení trestných činov proti republike. Už pred rekodifikáciou Starého trestného

zákona existovala potreba systematicky zaradiť trestné činy do jednotlivých hláv podľa priorit štátu a spoločnosti na poskytovanie ochrany jednotlivým právam a právom chránených záujmov. Preto boli do prvých hláv zaradené trestné činy smerujúce proti životu, zdraviu, proti základným ľudským právam, alebo proti majetku, pričom trestné činy proti republike boli zaradené v poradí do siedmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona.

## **2 Historický vývoj právnej úpravy ochrany republiky v trestnom práve**

Národné zhromaždenie Československej socialistickej republiky prijalo dňa 26. 11. 1961 Starý trestný zákon, ktorý sa skladal z dvoch základných častí, a to všeobecnej časti a osobitnej časti, ktorá v dvanástich hlavách upravovala skutkové podstaty jednotlivých trestných činov. Práve prvá hlava osobitnej časti Starého trestného zákona poskytovala ochranu štátu, a teda upravovala trestné činy proti republike. Táto problematika bola rozčlenená do troch oddielov. Prvý oddiel upravoval trestné činy proti základom republiky a jeho úlohou bolo ochraňovať územnú celistvosť, samostatnosť, ústavné zriadenie a obranyschopnosť republiky, pričom išlo o najobširnejší oddiel. Konkrétne upravoval trestný čin vlastizrady, rozvracania republiky, teroru, záškodníctva, sabotáže, podvracania republiky, poškodzovania štátu svetovej socialistickej sústavy, poburovania, zneužívania náboženskej funkcie, hanobenia republiky a jej predstaviteľa a hanobenia štátu svetovej socialistickej sústavy a jeho predstaviteľa. Tento oddiel teda postihoval priame útoky rôznej intenzity na samotné základy Československej socialistickej republiky. Druhý oddiel zakotvoval trestné činy vyzvedačstva, ohrozenia štátneho tajomstva, vyzvedačstva a ohrozenia štátneho tajomstva na škodu štátu svetovej socialistickej sústavy, vniknutia na územie republiky, porušovania predpisov o medzinárodných letoch a poškodzovania záujmov republiky v cudzine, a teda upravoval trestné činy proti bezpečnosti republiky. Trestné činy proti obrane vlasti boli obsiahnuté v tretom oddiele a pozostávali z trestného činu spolupráce s nepriateľom, trestného činu vojnovkej zrady a trestného činu v cudzom vojsku.

Po roku 1989 došlo k významným spoločenským zmenám, ktoré mali vplyv aj na právny poriadok. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť bolo potrebné

viaceré skutkové podstaty trestných činov proti republike zo Starého trestného zákona vyňať, nakoľko po prijatí Listiny základných práv a slobôd v roku 1991 boli v rozpore so základnými ľudskými a občianskymi právami. Konkrétne zákonom č. 159/1989 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon, zákon o prečinoch a Trestný poriadok zo dňa 13. 12. 1989 sa zo Starého trestného zákona vypustil trestný čin zneužitia náboženskej funkcie a trestný čin vniknutia na územie republiky. Zároveň došlo k zmene dovtedajšieho označenia trestného činu opustenia republiky na trestný čin nedovoleného prekročenia štátnych hraníc.

K ďalšej významnej zmene došlo prijatím zákona č. 175/1990 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon, okrem toho že ním došlo k zrušeniu trestu smrti, boli zrušené ďalšie trestné činy proti republike, a to trestného činu podvracania republiky, poškodzovanie štátu svetovej socialistickej sústavy, poburovania, hanobenia štátu svetovej socialistickej sústavy a jeho predstaviteľa. Ako jediný verbálny trestný čin protištátneho charakteru bol ponechaný trestný čin hanobenia republiky a jej predstaviteľa. Okrem uvedeného sa prijatím predmetnej novely v praktickej rovine zmenilo vymedzenie skutkovej podstaty trestného činu rozvracania republiky, ktoré spočívalo v účasti na násilných akciách proti republike alebo jej orgánom v úmysle rozvrátiť ústavné zriadenie, územnú celistvosť alebo obranyschopnosť republiky alebo zničiť jej samostatnosť. Ako osobitný druh konania v rámci skutkovej podstaty trestného činu teroru bolo stanovené zmocnenie sa rukojemníka s vyhrázaním sa jeho usmrtením alebo spôsobením ujmy na zdraví alebo inej ujmy s cieľom vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie republiky. K definitívnej transformácii komunistického režimu na demokraticky režim došlo prijatím ústavného zákona č. 23/1991 Z.z., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky.

Ako sme už vyššie uviedli, od nadobudnutia účinnosti Starého trestného zákona bol tento viac ako tridsaťkrát novelizovaný, z toho po roku 1989 vyše dvadsaťkrát. Ani početnými novelami sa nedosiahol stav úplného zosúladenia Starého trestného zákona s princípmi nového ústavného zriadenia Slovenskej republiky, nakoľko jeho samotná podstata bola založená na princípoch diametrálne odlišného spoločenského a štátneho zriadenia obdobia,

v ktorom bol prijatý. Proces demokratizácie a transformácie, ktorý prebiehal od roku 1989, vrátane výstavby demokratického právneho štátu kládol nové požiadavky na kvalitu trestnoprávnej ochrany spoločenských vzťahov, ktorú bolo možné docieľiť len rekodifikáciou slovenského trestného práva hmotného.<sup>4</sup> Vláda Slovenskej republiky pristúpila v roku 2000 k schváleniu cieľov novej rekodifikácie Starého trestného zákona, ktoré spočívali v zabezpečení ochrany ľudských práv a slobôd, ako aj ďalších hodnôt vyplývajúcich z Listiny základných ľudských práv a slobôd a z Ústavy Slovenskej republiky prostriedkami trestného práva; vo vytvorení podmienok na realizáciu trestnej politiky demokratickej spoločnosti založenej na princípoch humanizmu, ktorá by zároveň garantovala primeranú satisfakciu obetiam trestných činov a smerovala by k sociálnej reintegrácii páchatel'ov a vo vytvorení strategickej tendencie na perspektívnu dekriminálnizáciu a depenalizáciu Starého trestného zákona pri vtedajšom rešpektovaní ochrany spoločnosti represívnymi opatreniami v oblastiach jej najväčšieho ohrozenia. Pri tvorbe nového Trestného zákona bol rešpektovaný model kontinentálneho právneho systému, kultúrne a právne tradície Slovenskej republiky, a boli akceptované progresívne a aj v dvadsiatom prvom storočí použiteľné trestnoprávne inštitúty z celého obdobia prvej Československej republiky, rokov 1948 až 1989,

<sup>4</sup> Úlohou a cieľom procesu demokratizácie a transformácie bolo najmä zhodnotiť aktuálnosť zásad a princípov, na ktorých bolo dovtedajšie slovenské trestné právo hmotné budované; reagovať na zásadné politické, spoločenské a ekonomické zmeny, ku ktorým došlo po roku 1989, na vznik samostatnej Slovenskej republiky a funkcie demokratického právneho štátu, na vznik nového ústavného zriadenia a na dynamicky sa vyvíjajúcu legislatívu v rámci iných právnych odvetví jednotného systému slovenského objektívneho práva; upraviť systematicku Trestného zákona tak, aby zodpovedala (poradím hláv jeho osobitnej časti i prísnosťou trestov, ktoré možno uložiť za jednotlivé trestné činy) hierarchii hodnôt a záujmov moderného demokratického právneho štátu; nahradiť materiálne chápanie trestného činu jeho formálnym chápaním a zaviesť novú kategorizáciu protispoločenských činov; preskúmať ustanovenia Starého trestného zákona upravujúce základy trestnej zodpovednosti z hľadiska, či zodpovedajú poznatkom modernej právnej vedy i poznatkom súvisiacich vedných podľa potreby tieto ustanovenia zmeniť alebo doplniť; aktualizovať Starý trestný zákon súčasnej etiológií zločinnosti, súčasnému stavu, vývoju, štruktúre a formám kriminality, jej príčinám a podmienkam, osobitne pokiaľ ide o prejavy organizovaného zločinu; upresniť zákonné znaky doterajších skutkových podstat trestných činov, prípadne ich doplniť o ďalšie, reagujúc na nové a zvlášť škodlivé formy protispoločenskej činnosti, prípadne vypustiť z Trestného zákona skutkové podstaty trestných činov, ktoré sú už prekonané a taktiež znížiť rozpätie trestných sadzieb, zaistiť lepšiu previazanosť systému trestov a ich sadzieb za jednotlivé trestné činy, a to najmä v závislosti na ich typovej závažnosti a zmene v systematicke Starého trestného zákona.

ako aj rokov 1990 až 1996, pričom kontinuita právnych úprav trestnoprávnych vzťahov, vrátane jej špecifik bola taktiež akceptovaná. Na strane druhej bol pri tvorbe nového Trestného zákona prísne rešpektovaný rámec daný platným znením Ústavy Slovenskej republiky.

V súvislosti s rekodifikáciou trestného práva hmotného došlo aj v prípade trestných činov proti republike ku dekriminalizácii viacerých konaní, ktoré boli podľa predchádzajúcej právnej úpravy trestne postihované. Enumerácia trestných činov proti republike v podobe, v ktorej sú predmetom úpravy siedmej hlavy Trestného zákona, tak bola po rekodifikácii zúžená, hoci došlo k jej čiastočnému prevzatiu zo Starého trestného zákona. Trestné činy označované v Starom trestnom zákone ako „trestné činy proti obrane vlasti“ boli vyňaté z ustanovení o trestných činoch proti republike a začlenené do dvanástej hlavy Trestného zákona.<sup>5</sup> Ďalším významným znakom rekodifikácie bola zmena systému osobitnej časti Trestného zákona, ktorá reflektovala na zmenu prístupu zákonodarcu k trestnoprávnej ochrane významných spoločenských záujmov. Kritériom pre zmenu doterajšieho poradía jednotlivých hláv osobitnej časti Starého trestného zákona bolo nadradenie ľudských práv a slobôd nad ostatné záujmy chránené trestným právom. Do Trestného zákona sa tak premietla priorita trestno-právnej ochrany individuálnych záujmov aj preferovania pred záujmami kolektívnymi. Na základe uvedeného sa právna úprava trestných činov proti republike presunula z prvej hlavy až do siedmej hlavy.

Čo sa týka právnej úpravy trestných činov proti republike obsiahnutých v Trestnom zákone, došlo k prevzatiu ich právnej úpravy zo Starého trestného zákona. Zásadné novum spočívalo v zakotvení skutkovej podstaty trestného činu úkladov proti Slovenskej republike. Skutková podstata tohto trestného činu odrážala snahu zákonodarcu o nový prístup pri postihovaní protištátne trestnej činnosti, ktorá sa stala v podmienkach politického života štátu výsledkom transformačného procesu spoločnosti. Kým podstatou skutkovej podstaty trestného činu úkladov proti Slovenskej republike obsiahnutej v Starom trestnom zákone bolo úsilie dištancovať trestnoprávnu úpravu protištátneho konania ohrozujúceho základy republiky

<sup>5</sup> MAŠLANYOVÁ, Dana a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2019, s. 335.

od účelu trestnoprávneho postihu činov, ktoré smerovali proti politicko-ideologickému základu štátu, Trestný zákon opisom skutkovej podstaty, ktorý nahradil ustanovenie o trestnom čine rozvracania republiky, sledoval zjednodušenie postihu protiprávneho konania páchatel'ov smerujúceho proti základom štátu. Povedané inými slovami, nová právna úprava jednoduchším spôsobom upravila postihovanie protiprávneho konania páchatel'ov smerujúceho proti základom štátu a základným znakom skutkovej podstaty tohto trestného činu sa stal už samotný pokus o násilné konanie páchatel'a. Trestný čin prípravy úkladov proti republike vyhlásil za dokonaný zločin konanie páchatel'a už v štádiu prípravy, pričom išlo o také konanie, ktoré síce smerovalo proti základom štátu, ale v nenásilnej forme. Išlo v podstate o zhromažďovanie síl a prostriedkov k pripravovanému násilnému útoku smerujúcemu proti základom štátu. V kvalifikovanej skutkovej podstate sa postihli závažnejšie protiprávne konania páchatel'a tohto zločinu.

Rekodifikácia taktiež priniesla vyňatie trestného činu terorizmu spomedzi trestných činov proti republike a jeho zaradenie do dvanástej hlavy Trestného zákona. K tomuto kroku sa prišlo predovšetkým z dôvodu, že pri trestnom čine terorizmu možno na rozdiel od trestného činu teroru vnímať fakt, že katalogizácia objektov tohto trestného činu ju podstate širšia, a to nielen pokiaľ ide o ochranu individuálnych záujmov, ale aj záujmu kolektívnej povahy vrátane celospoločenských záujmov, ktoré sa vzťahujú na politickú organizáciu spoločnosti.

### **3 Aktuálna právna úprava trestných činov proti republike**

#### **3.1 Systematika zaradenia trestných činov proti republike v súčasnom Trestnom zákone**

Ako sme už vyššie uviedli, v Starom trestnom zákone z roku 1961 bola ochrana republiky, jej zriadenia a jej predstaviteľ'ov upravená na prvom mieste v osobitnej časti zákona. Súčasný Trestný zákon upravuje trestné činy proti republike až v siedmej hlave. Siedma hlava Trestného zákona konkrétne poskytuje ochranu základným skupinovým záujmom Slovenskej republiky úpravou trestných činov, ktoré poškodzujú alebo ohrozujú jej ústavné

zriadenie, územnú celistvosť, samostatnosť zvrchovanosť, obranyschopnosť a bezpečnosť v oblasti skutočností utajovaných na ochranu jej záujmov, vrátane ochrany utajovaným skutočnostiam, ktoré sú v záujme iného štátu, medzinárodnej organizácie, nadnárodnej organizácie alebo združenia štátov, na ochranu ktorých sa Slovenská republika zmluvne zaviazala. Zo systematického hľadiska sa siedma hlava delí na dva diely, a to na prvý diel upravujúci trestné činy proti základom republiky a druhý diel upravujúci proti bezpečnosti republiky.

### 3.2 Trestný čin vlastizrady

Z hľadiska závažnosti sa považuje trestný čin vlastizrady za najzávažnejší trestný čin spomedzi trestných činov proti základom republiky. Nakoľko ide o obzvlášť závažný zločin, za trestnú sa považuje už samotná príprava tohto skutku. Podľa § 311 Trestného zákona, sa trestného činu vlastizrady môže dopustiť občan Slovenskej republiky, ktorý v spojení s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom spácha trestný čin úkladov proti Slovenskej republike, teroru, záškodníctva alebo sabotáže. Trestný čin vlastizrady poskytuje ochranu ústavnému zriadeniu Slovenskej republiky, je územnej celistvosti, obranyschopnosti, samostatnosti alebo zvrchovanosti. Kým subjektom tohto trestného činu môže byť len občan Slovenskej republiky, pričom je rozhodujúce aby štátne občianstvo Slovenskej republiky mal v čase spáchania trestného činu vlastizrady, účastníkom môže byť aj štátny občan iného štátu. Prípadná strata štátneho občianstva páchatel'a po spáchaní trestného činu vlastizrady nemá vplyv na právnu kvalifikáciu jeho konania. Predmetný trestný čin môže byť spáchaný buď v spojení s cudzou mocou, pod ktorou rozumieme cudzie štáty a ich vojenské alebo iné zoskupenia predstavené ich organizáciami a orgánmi, akými sú najmä osoby vykonávajúce spravodajskú činnosť, vojenský funkcionári, diplomati a iný štátny úradníci alebo cudzím činiteľom, ktorým je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá síce nie je orgánom alebo zástupcom cudzieho štátu, ale vzhľadom na svoje politické, hospodárske alebo spoločenské postavenie má významný vplyv vo svojom štáte alebo v medzinárodných vzťahoch.<sup>6</sup> V tomto smere

<sup>6</sup> ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon – Komentár*. 5. aktualizované vyd. Žilina: EUROKÓDEX, 2020, s. 707.

je potrebné uviesť, že spojenie s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom musí v čase spáchania trestného činu vlastizrady reálne existovať, a to bez ohľadu na to, či k spojeniu s páchatelom došlo z iniciatívy na strane páchatel'a alebo cudzej moci, či cudzieho činiteľ'a. Spojenie s cudzou mocou môže byť pritom priame alebo nepriame a pod výrazom spojenie rozumieme spolupáchateľstvo, účasťníctvo alebo a iné formy psychickej súčinnosti.<sup>7</sup> Ako vyplýva z citovaného ustanovenia § 311 Trestného zákona, pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu vlastizrady sa vyžaduje preukázanie spáchania niektorého v nej uvedených trestných činov, t.j. trestného činu teroru, záškodníctva alebo sabotáže, samozrejme za predpokladu spojenia páchatel'a s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom. Z pohľadu subjektívnej stránky sa pre spáchanie tohto trestného činu vyžaduje úmyselné zavinenie páchatel'a. Trestnosť trestného činu vlastizrady môže v zmysle § 85 Trestného zákona zaniknúť pri účinnej ľútoosti, t.j. v prípade, ak páchatel' dobrovoľne zamedzil alebo napravil škodlivý následok tohto trestného činu alebo urobil o trestnom čine oznámenie v čase, keď sa škodlivému následku trestného činu mohlo ešte zabrániť; oznámenie treba urobiť orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru, vojak môže toto oznámenie urobiť aj svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby aj príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže.

### 3.3 Trestný čin úkladov proti Slovenskej republike

Kto sa násilím alebo hrozbou násilia pokúsi zmeniť ústavné zriadenie, porušiť samostatnosť alebo zvrchovanosť Slovenskej republiky, alebo porušiť územnú celistvosť Slovenskej republiky, dopustí sa podľa § 312 Trestného zákona spáchania trestného činu úkladov proti Slovenskej republike. Tento obzvlášť závažný trestný čin bol do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedený prijatím súčasného Trestného zákona v roku 2005. Z citovaného ustanovenia § 312 Trestného zákona vyplýva, že trestným je už len samotný pokus o spáchanie tohto trestného činu. Skôr ako pristúpime k detailnejšiemu rozboru skutkovej stránky tohto trestného činu, považujeme

<sup>7</sup> BURDA, Eduard. *Trestný zákon – II. diel: Osobitná časť – Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2011, s. 1616.



za potrebné ozrejmiť význam pojmov ústavné zriadenie, samostatnosť a zvrchovanosť, ktoré sú základnými atribútmi suverénneho a právneho štátu. V zmysle § 134 Trestného zákona sa ústavným zriadením rozumie, demokratický systém základných práv a slobôd garantovaný náležitým usporiadaním a fungovaním orgánov štátnej moci, územnej samosprávy a politických strán a hnutí upravený Ústavou Slovenskej republiky. Samostatnosťou a zvrchovanosťou sa rozumie reálne právo rozhodovať o všetkých otázkach vnútornej a zahraničnej politiky štátu prostredníctvom príslušných orgánov samostatne a bez závislosti na cudzej štátnej moci. Porušiť samostatnosť alebo zvrchovanosť Slovenskej republiky značí zámer likvidovať základné atribúty samostatnosti alebo zvrchovanosti republiky. Územnú celistvosť ňou sa rozumie jednota štátneho územia, ktoré tvorí nedeliteľný celok. Štátne hranice môžu byť menené len ústavným zákonom slovenskej republiky. Porušenie územnej celistvosti slovenskej republiky značí zámer nerušiť jednotnosť a nedeliteľnosť územia republiky alebo zmeniť je hranice.<sup>8</sup> Trestného činu úkladov proti Slovenskej republike sa na rozdiel od trestného činu vlastizrady, ktorého sa môže dopustiť iba špeciálny subjekt v podobe štátneho občana Slovenskej republiky, môže dopustiť všeobecný subjekt, t.j. ktokoľvek (štátny občan Slovenskej republiky alebo cudzinec). Subjektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu spočíva v úmyselnom zavinení a pohnútke, ktorá znamená úmyselný pokus alebo snahu o zmenu ústavného zriadenia Slovenskej republiky, o porušenie jej samostatnosti, zvrchovanosti alebo jej územnej celistvosti. Objektom trestného činu je už vyššie zmienené ústavné zriadenie Slovenskej republiky, jej samostatnosť, zvrchovanosť alebo územná celistvosť. Objektívnu stránku tohto trestného činu predstavuje konanie, založené na násilí, prípadne hrozbe násillia, pričom týmto konaním alebo jeho hrozbou nemusí dôjsť k samotnému cieľu, teda k zmene ústavného zriadenia, k porušeniu samostatnosti, zvrchovanosti alebo územnej celistvosti. Aby došlo k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu úkladov proti Slovenskej republike, nemusí byť páchatelovo konanie nasmerované proti všetkým chráneným objektom, ktoré § 312

<sup>8</sup> ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon – Komentár*. 5. aktualizované vyd. Žilina: EUROKÓDEX, 2020, s. 708.

ods. 1 Trestného zákona uvádza, stačí ak smeruje len proti jednému z nich.<sup>9</sup> V ustanovení § 312 ods. 2 Trestného zákona zákonodarca upravil okolnosti, ktoré podmieňujú použitie vyššej trestnej sadzby, a to konkrétne v prípade, ak páchatel' spácha trestný čin úkladov proti Slovenskej republike a spôsobí ním smrť viacerých osôb (najmenej troch osôb), spôsobí ním škodu veľkého rozsahu (133 000 €) alebo iný obzvlášť závažný následok, ako člen nebezpečného zoskupenia, ako verejný činiteľ (viď § 128 ods. 1 Trestného zákona) alebo za krízovej situácie (počas núdzového stavu, výnimočného stavu, vojnového stavu, vojny). Tak ako aj v prípade trestného činu vlastizrady, trestnosť trestného činu úkladov proti Slovenskej republike môže zaniknúť na základe účinnej ľútosti pri splnení podmienok vymedzených v ustanovení § 85 Trestného zákona. Čo sa týka súbehu tohto trestného činu s inými trestnými činmi, jednočinný súbeh trestného činu úkladov proti Slovenskej republike s trestným činom teroru a trestným činom záškodníctva je možný, avšak vylúčený je jednočinný súbeh s trestným činom vlastizrady.

### 3.4 Trestný čin teroru

Trestného činu teroru sa možno dopustiť dvoma spôsobmi zakotvenými v ustanoveniach § 313 a § 314 Trestného zákona. Podľa § 313 Trestného zákona sa trestného činu teroru dopustí ten kto s úmyslom poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky iného úmyselne usmrť alebo sa o to pokúsi. Primárne chráneným objektom je ústavné zriadenie Slovenskej republiky a sekundárne chráneným objektom život človeka. Uvedené vyplýva zo samotnej objektívnej stránky tohto trestného činu, ktorým je konanie spočívajúce v úmyselnom usmrtení inej osoby alebo v pokuse inú osobu úmyselne usmrť za účelom poškodenia ústavného zriadenia Slovenskej republiky. Povedané inými slovami, v prípade trestného činu teroru podľa § 313 Trestného zákona ide v podstate o tzv. teroristickú vraždu alebo o jej pokus. Pokus teroristickej vraždy je v tomto prípade povýšený na dokonaný trestný čin. Na naplnenie znaku skutkovej podstaty poškodenia ústavného zriadenia Slovenskej republiky stačí, ak páchatel' svojím konaním sleduje zámer spôsobiť poruchu vo fungovaní demokratického ústavného systému

<sup>9</sup> IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2010, s. 302.

alebo inú ujmu, ktorá má negatívny dopad na ústavné zriadenie republiky.<sup>10</sup> Subjektom tohto trestného činu môže byť akákoľvek osoba, ktorá je trestne zodpovedná. Subjektívna stránka spočíva v úmyselnom usmrtení iného alebo v pokuse o úmyselné usmrtenie iného. Vyžaduje sa však, aby tento úmysel bol motivovaný snahou poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky. Z hľadiska závažnosti ide o obzvlášť závažný zločin, a preto sú trestnými aj jednotlivé formy prípravy na jeho spáchanie. Vylúčený je jednočinný súbeh a trestným činom vlastizrady, ako aj s trestným činom úkladnej vraždy podľa § 144 Trestného zákona. Na rozdiel od predchádzajúcich trestných činov, trestného činu teroru sa môže dopustiť aj právnická osoba. Trestnosť trestného činu teroru podľa § 313 zaniká na základe účinnej ľútosti.

Kto sa zmocní rukojemníka a hrozí, že ho usmrtí alebo že mu spôsobí ujmu na zdraví alebo inú ujmu s cieľom vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky dopustí sa trestného činu teroru podľa § 314 Trestného zákona. Zakotvením tohto trestného činu do právneho poriadku Slovenskej republiky došlo k vykonaniu Medzinárodného dohovoru proti braniu rukojemníkov, ktorý bol prijatý dňa 17. decembra 1979. Týmto trestným činom sa poskytuje ochrana ústavnému zriadeniu Slovenskej republiky a zároveň životu a zdraviu ľudí. K naplneniu objektívnej stránky dôjde zmocnením sa rukojemníka a hrozbou (musí byť prejavená voči rukojemníkovi alebo voči tretej osobe a zároveň z nej musí vyplývať cieľ smerujúci k poškodeniu ústavného zriadenia Slovenskej republiky), jeho usmrtenia alebo spôsobenia ujmy na zdraví alebo inej ujmy sledujúc cieľ spočívajúci vo vynútení si podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky. V tomto smere rozumieme pod pojmom rukojemník osobu, ktorej sa zmocní alebo ju zadržáva páchatel' a hrozí jej usmrtením alebo zranením alebo inou ujmu s cieľom donútiť tretiu osobu, aby niečo konala, strpela alebo opomenula pod podmienkou, že rukojemníka prepustí.<sup>11</sup> Hmotným predmetom útoku je teda akákoľvek osoba, ktorá poslúži páchatel'ovi tohto trestného činu ako účinný prostriedok na to, aby si páchatel' vynútil splnenie podmienok, ktoré požaduje.

<sup>10</sup> IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2010, s. 303.

<sup>11</sup> KORGÓ, Dušan a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Praha: Aleš Čeněk, 2010, s. 249.

K použitiu vyššej trestnej sadzby za spáchanie tohto trestnú činu dôjde v prípadoch, ak páchatel' trestným činom spôsobí ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, spôsobí ním smrť viacerých osôb, spácha ho na chránenej osobe, spácha ho ako člen nebezpečného zoskupenia, závažnejším spôsobom konania alebo za krízovej situácie. Rovnako ako v prípade trestného činu teroru podľa § 313 Trestného zákona, aj tento trestný čin môže spáchať či už fyzická, alebo právnická osoba. jednočinný súbeh s trestným činom vlastizrady, obmedzovania osobnej slobody, brania rukojemníka, pozbavenia osobnej slobody, vydierania a trestným činom hrubého nátlaku, je vylúčený.

### 3.5 Trestný čin záškodníctva

Kto v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky vydá skupinu osôb do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví alebo cudzí majetok do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu tým, že spôsobí požiar, povodeň alebo poruchu, či haváriu prostriedku hromadnej prepravy, alebo škodlivý účinok výbušnín, plynu, elektriny, rádioaktivity alebo iných podobne nebezpečných látok alebo síl, alebo nebezpečenstvo zvýši, alebo sťažší jeho odvrátenie alebo zmiernenie, alebo sa dopustí iného podobného nebezpečného konania, spácha trestný čin záškodníctva podľa § 315 ods. 1 Trestného zákona. Objektom ochrany je ústavné zriadenie Slovenskej republiky, jej obranyschopnosť a zároveň ochrana života človeka, jeho zdravia alebo majetku. Pod pojmom obranyschopnosť štátu rozumieme schopnosť štátu zaistiť svoju zvrchovanosť, územnú celistvosť a ústavné zriadenie pred akýmkoľvek vojenským ohrozením, ktorá sa dosahuje medzinárodnopolitickými, vojenskými, bezpečnostnými, hospodárskymi, ochrannými, technickými a ďalšími opatreniami. K naplneniu objektívnej stránky tohto trestného činu dôjde vydaním skupiny osôb do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví, alebo cudzieho majetku do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu, spôsobením všeobecného nebezpečenstva, ako aj dopustením sa iného podobne nebezpečného konania v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky. To znamená že k dokonaniu trestného činu dôjde samotným vyvolaním všeobecného nebezpečenstva alebo jeho zvýšením alebo s ťažením mi ho odvrátenie alebo zmiernenia, pričom sa nevi žartujem aby došlo k poškodeniu ústavného

zriadenia slovenskej republiky alebo jej obranyschopnosti. Čo sa týka subjektívnej stránky vyžaduje sa úmyselné zavinenie a pohnútka páchatel'a poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť slovenskej republiky. Subjekt tohto trestného činu je všeobecný. Jednočinný súbeh s trestným činom o vlastizrady, sabotáže, všeobecného ohrozenia, ukladanej vraždy, vraždy, zabitia, usmrtenia, ublíženie na zdraví a poškodzovania cudzej veci je vylúčený. K aplikácii vyššej trestnej sadzby za spáchanie trestného činu záškodníctva podľa § 315 ods. 1 Trestného zákona dochádza v prípade, ak páchatel' spácha tento trestný čin a spôsobí ním väčšiu škodu, škodu veľkého rozsahu alebo iný obzvlášť závažný následok, ujmu na zdraví alebo smrť, ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb, alebo ho spácha závažnejším spôsobom konania, na chránenej osobe prípadne za krízovej situácie.

Podľa § 316 ods. 1 Trestného zákona, kto v úmysle uvedenom v § 315 ods. 1 Trestného zákona cudziu alebo vlastnú vec zničí, poškodí alebo urobí neupotrebitel'nou, dopustí sa trestného činu záškodníctva. Uvedený trestný čin čiastočne nadväzuje na štvrtú hlavu osobitnej časti Trestného zákona, v ktorej sú upravené majetkové trestné činy spočívajúce v poškodzovaní majetku. Rozdielne zaradenie v štruktúre osobitnej časti Trestného zákona a rozdielny postih je podmienený pohnútkou páchatel'a. Konania, ktoré postihujú majetkové trestné činy poškodzovania cudzej veci (§ 245 Trestného zákona) a zneužívania vlastníctva (§ 248 Trestného zákona), sa ako trestný čin záškodníctva podľa paragrafu 316 postihnú vtedy, keď sú motivované úmyslom poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť slovenskej republiky.<sup>12</sup> Kým objektom ochrany je v tomto prípade ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky, ako aj ochrana vecí pred ich poškodením, objektívna stránka spočíva v zničení, poškodení alebo urobení neupotrebitel'nou vlastnej alebo cudzej veci, a to v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky. Pre naplnenie skutkovej podstaty pritom postačuje, aby došlo k ohrozeniu ústavného zriadenia alebo obranyschopnosti Slovenskej republiky. Nakoľko sa ustanovenie § 316 ods. 1 Trestného zákona začína slovom „kto“ subjektom tohto trestného

<sup>12</sup> IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2010, s. 313.

činu môže byť ktorákoľvek trestne zodpovedná osoba. Subjektívna stránka je založená na úmyselnom zavinení a pohnútku spočívajúcej v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky. Ak sa trestný čin záškodníctva podľa § 316 ods. 1 Trestného zákona spácha za krízovej situácie, má to za následok použitie vyššej trestnej sadzby. V prípade, že bol týmto trestným činom spôsobený následok na zdraví, takéto konanie vytvorí jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva s príslušným ustanovením na ochranu života a zdravia ľuďí.

### 3.6 Trestný čin sabotáže

Trestného činu sabotáže zakotveného v § 317 ods. 1 Trestného zákona sa dopustí ten, kto v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky zneužije svoje zamestnanie, povolanie, postavenie alebo svoju funkciu alebo sa dopustí iného konania preto, aby maril alebo sťažoval plnenie dôležitej úlohy štátneho orgánu, ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru, právnickej osoby, alebo spôsobil v činnosti takého orgánu alebo takej organizácie alebo inštitúcie poruchu alebo inú závažnú škodu. Rovnako ako v prípade vyššie uvedených trestných činov je objektom ochrana ústavného zriadenia Slovenskej republiky a jej obranyschopnosť a zároveň záujem na plnení úloh štátneho orgánu, ozbrojených síl, ozbrojeného zboru alebo právnickej osoby. Objektívna stránka je založená na konaní spočívajúcom v zneužití zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo v inom konaní, ktoré smeruje k mareniu alebo k sťaženiu plnenia dôležitej úlohy štátneho orgánu, ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru právnickej osoby, alebo k spôsobeniu poruchy alebo inej závažnej škody v činnosti takéhoto orgánu, takejto organizácie alebo inštitúcie. Zneužitím zamestnania sa na účely tejto skutkovej podstaty rozumie úmyselné porušovanie povinností, ktoré vyplývajú z odboru pôsobnosti páchatel'a, jeho pracovného alebo funkčného zaradenia podľa obsahu pracovnej zmluvy, právneho predpisu a pod., prípadne úmyselné neplnenie takýchto povinností.<sup>13</sup> O marení plnenia dôležitej úlohy hovoríme vtedy, keď páchatel'ovo konania smeruje k tomu, aby plnenie tejto úlohy

<sup>13</sup> BURDA, Eduard. *Trestný zákon – II. diel: Osobitná časť – Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2011, s. 1051.

bolo znemožnené aspoň po určitú dobu. Vytváranie podmienok, počas existencie ktorých je na splnenie úlohy potrebné vynaloženie dlhšieho času, väčších prostriedkov energie, ako by bolo potrebné inokedy, znamená sťažovanie plnenia dôležitej úlohy. Dôležitou úlohou treba rozumieť nielen úlohu mimoriadnu, ale i takú ktorú daná inštitúcia bežne plní, ale má dôležitý význam pre jej riadne fungovanie. Porucha v činnosti chránenej inštitúcie vyjadruje stav, keď táto nie je schopná po určitú dobu plniť svoje úlohy. Inou závažnou škodou sa rozumie škoda (aj nehmotná) so závažnejšími ekonomickými dôsledkami. Ide o škodu zamýšľanú, ktorú páchatel' chcel spôsobiť, aj keď si rozsah ešte konkrétne nepredstavuje. Materiálna škoda musí byť menšia ako väčšia škoda.<sup>14</sup> Tohto trestného činu sa môže dopustiť ten, komu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie vyplývajú určité práva a povinnosti, ktoré pri plnení zverených úloh porušil, t.j. ide o špeciálny subjekt a taktiež môže byť páchatel'om akákoľvek iná trestne zodpovedná osoba, t.j. všeobecný subjekt. K naplneniu tejto skutkovej podstaty dochádza už samotným zneužitím zamestnania páchatel'a jeho povolenia postavenia alebo funkcie. Na dokonanie netreba, aby nastali Predpokladané následky. Z pohľadu subjektívnej stránky sa vyžaduje úmyselné zavinenie, vrátane pohnútky páchatel'a poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky. Vylučuje sa jednočinný súbeh s trestným činom vlastizrady a trestným činom zneužívania právomoci verejného činiteľa. Dôvodom na zvýšenie trestnej sadzby je spáchanie trestného činu s následkom ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti, ťažkej ujmy na zdraví viacerým osobám alebo smrti viacerým osobám, v prípade ak ním páchatel' spôsobí väčšiu škodu alebo škodu veľkého rozsahu, prípadne iný obzvlášť závažný následok, ak ho spácha ako člen nebezpečného zoskupenia, taktiež ak sa trestný čin spácha závažnejším spôsobom konania alebo za trvania krízovej situácie.

### 3.7 Trestný čin vyzvedačstva

Kto vyzvedá skutočnosť utajovanú na ochranu záujmov Slovenskej republiky alebo na ochranu záujmov iného štátu, medzinárodnej organizácie,

<sup>14</sup> ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon – Komentár*. 5. aktualizované vyd. Žilina: EUROKÓDEX, 2020, s. 713.

nadnárodnej organizácie alebo združenia štátov, na ochranu záujmov ktorých sa Slovenská republika zaviazala, označenú podľa zákona stupňom utajenia Prísne tajné alebo Tajné, s cieľom vyzradiť ju cudzej moci alebo cudziemu činiteľovi, alebo kto s takým cieľom zbiera údaje obsahujúce takú utajovanú skutočnosť, alebo kto takú utajovanú skutočnosť cudzej moci úmyselne vyzradí, dopustí sa spáchania trestného činu vyzvedačstva podľa § 318 Trestného zákona. Objektom trestného činu je záujem na ochrane utajovaných skutočností, ktoré sú označené stupňom utajenia „prísne tajné“ a „tajné“ pred nepovolanou osobou, a to kvôli ochrane záujmov bezpečnosti republiky. Podľa § 2 písm. a) zákona č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len ako „ZoUS“), utajovanou skutočnosťou je informácia alebo vec určená pôvodcom utajovanej skutočnosti, ktorú vzhľadom na záujem Slovenskej republiky treba chrániť pred vyzradením, zneužitím, poškodením, neoprávneným rozmnožením, zničením, stratou alebo odcudzením a ktorá môže vzniknúť len v oblastiach, ktoré ustanoví vláda Slovenskej republiky svojím nariadením. Stupňom utajenia „prísne tajné“ sa podľa § 3 ods. 3 ZoUS označuje utajovaná skutočnosť vtedy, ak by následkom neoprávnenej manipulácie s ňou mohlo byť vážne ohrozené zachovanie ústavnosti, zvrchovanosti a územnej celistvosti štátu alebo by mohli vzniknúť nenahraditeľné a vážne škody v oblasti obrany, bezpečnosti, ekonomických záujmov, zahraničnej politiky alebo medzinárodných vzťahov, a tým mohla vzniknúť mimoriadne vážna ujma na záujmoch Slovenskej republiky. Podľa § 3 ods. 4 ZoUS sa stupňom utajenia „tajné“ označuje utajovaná skutočnosť vtedy, ak by následkom neoprávnenej manipulácie s ňou mohlo byť ohrozené zahraničnopolitické postavenie, obrana, bezpečnosť a záujmy štátu v medzinárodnej a ekonomickej oblasti, a tým by mohla vzniknúť vážna ujma na záujmoch Slovenskej republiky. Na spáchanie trestného činu sa po objektívnej stránke vyžaduje konanie, ktorým páchatel' vyzvedá (úmyselne koná tak že toto konanie smeruje k neoprávnenému získaniu utajovanej skutočnosti stupňa utajenia „prísne tajné“ a „tajné“) alebo zbiera utajované skutočnosti, alebo má úmysel danú utajovanú skutočnosť vyzradiť cudziemu činiteľovi alebo cudzej moci. Kým pod pojmom „cudzia moc“ rozumieme cudzie štáty a ich vojenské alebo iné zoskupenia predstavované ich organizáciami a orgánmi,



akými sú najmä osoby vykonávajúce spravodajskú činnosť, vojenský funkcionári, diplomati a iní štátni úradníci, „cudzím činiteľom“ je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá síce nie je orgánom alebo zástupcom cudzieho štátu, ale vzhľadom na svoje politické, hospodárske alebo spoločenské postavenie má významný vplyv vo svojom štáte alebo v medzinárodných vzťahoch. Objektívna stránka zahŕňa zároveň ochranu skutočnosti utajovaných podľa medzinárodnej zmluvy na ochranu záujmov iného štátu, medzinárodnej alebo na národnej organizácie. Trestný čin vyzvedačstva považujeme za dokonaný vtedy, keď páchatel podnikne kroky k získaniu vyššie uvedených údajov, avšak nezáleží na tom, či sa mu to podarilo, alebo nie. To znamená, že napríklad nahrá rozhovor, vyhotoví fotografie, zhromaždí dokumenty alebo ich kópie. Subjekt trestného činu je všeobecný, t.j. môže ho spáchať ktorákolvek trestne zodpovedná osoba. Z pohľadu subjektívnej stránky sa vyžaduje zavinenie vo forme úmyslu s cieľom vyzradiť utajovanú skutočnosť či už cudzej moci, alebo cudziemu činiteľovi. Z dikcie ustanovenia § 318 Trestného zákona vyplýva, že trestný čin vyzvedačstva je vo všetkých svojich troch odsekoch zločinom a v odseku 2. a 3. dokonca obzvlášť závažným zločinom. Jednotlivé formy prípravy na spáchanie trestného činu sú trestné. Pri ukladaní dĺžky trestu odňatia slobody za spáchanie trestného činu vyzvedačstva sa uloží vyššia trestná sadzba ak páchatel spáchal čin ako člen organizácie, ktorej cieľom je vyzvedat' utajované skutočnosti, alebo hoci mu bolo uchovávanie utajovanej skutočnosti osobitné uložené, prípadne ak tento čin spáchať za krízovej situácie. Jednočinný súbeh s trestným činom ohrozenia utajovanej skutočnosti, ohrozenia obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva a trestným činom ohrozenia dôvernej skutočnosti a vyhradenej skutočnosti je vylúčený, nakoľko k trestnému činu vyzvedačstva sú vo vzťahu subsidiarity.

### 3.8 Trestný čin ohrozenia utajovanej skutočnosti

K naplneniu skutkovej podstaty trestného činu ohrozovanie utajovanej skutočnosti podľa § 319 ods. 1 Trestného zákona dochádza vtedy, keď ktorákolvek trestne zodpovedná osoba (všeobecný subjekt) vyzvedá skutočnosť utajovanú na ochranu záujmov Slovenskej republiky alebo na ochranu záujmov iného štátu, medzinárodnej organizácie, nadnárodnej organizácie

alebo združenia štátov, na ochranu záujmov ktorých sa Slovenská republika zaviazala, označenú podľa zákona stupňom utajenia Prísne tajné alebo Tajné, s cieľom vyzradiť ju nepovolanej osobe, alebo kto s takým cieľom zbiera údaje obsahujúce utajovanú skutočnosť, alebo kto takú utajovanú skutočnosť nepovolanej osobe úmyselne vyzradí. Objektom trestného činu je záujem spoločnosti na ochrane utajovaných skutočností pred nepovolanou osôb. V tomto prípade ide o osobitnú formu vyzvedania, ktorá sa uskutocňuje cieľom jej vyzradenia nepovolanej osobe. Pre spáchanie tohto trestného činu nie je podstatné akým spôsobom sa páchatel' o utajovanej skutočnosti dozvedel. Rozhodujúce je, že skutočnosti, ktoré tvoria predmet štátneho tajomstva, páchatel' pozná a úmyselne ich vyzradil nepovolanej osobe, ktorou je v zmysle § 2 písm. g) ZoUS fyzická osoba, ktorá nie je oprávnená oboznamovať sa s utajovanými skutočnosťami alebo ktorá nie je oprávnená oboznamovať sa s utajovanými skutočnosťami nad rozsah, ktorý jej je určený. Aj v tomto prípade je trestnosť činu limitovaná stupňom utajenia skutočnosti, ktorá je jeho predmetom. Musí ísť o skutočnosti utajovanú podľa osobitného zákona stupňom utajenia „prísne tajné“ alebo „tajné“. Kvalifikovaná skutková podstata vyžaduje vyzvedanie s úmyslom vyzradiť utajovanú skutočnosť do cudziny alebo úmyselné vyzradenie utajovanej skutočnosti do cudziny. Teda nestačí len zbieranie údajov obsahujúcich utajovanú skutočnosť.<sup>15</sup> K zvýšeniu trestnej sadzby dochádza aj v prípade, ak páchatel' spáchal trestný čin za krízovej situácie, ako aj v prípade, ak páchatel'ovi bolo uchovávanie utajovanej skutočnosti osobitne uložené.

Podľa § 320 Trestného zákona sa trestného činu ohrozovania utajovanej skutočnosti môže dopustiť aj akákoľvek trestne zodpovedná osoba, ktorá z nedbanlivosti spôsobí vyzradenie skutočnosti utajovanej na ochranu záujmov Slovenskej republiky alebo na ochranu záujmov iného štátu, medzinárodnej organizácie, nadnárodnej organizácie alebo združenia štátov, na ochranu záujmov ktorých sa Slovenská republika zaviazala, označenú podľa zákona stupňom utajenie Prísne tajné alebo Tajné, nepovolanej osobe, alebo spôsobí stratu listiny alebo veci obsahujúcej takú utajovanú skutočnosť. Trestným činom sa taktiež poskytuje ochrana utajovaným skutočnostiam pred nepovolanou

<sup>15</sup> ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon – Komentár*. 5. aktualizované vyd. Žilina: EUROKÓDEX, 2020. s. 716.

osobou. V tomto prípade ide o formu ohrozenia utajovanej skutočnosti vo forme nedbanlivosti. K naplneniu objektívnej stránky môže dôjsť dvoma spôsobmi. Jednak vyzradením utajovanej skutočnosti nepovolanej osobe, ako aj stratou listiny alebo veci obsahujúcej takúto skutočnosť. Ako vyplýva z vyššie citovaného ustanovenia § 320 Trestného zákona, subjekt tohto trestného činu je všeobecný. Na rozdiel od ostatných trestných činov proti republike tento trestný čin je z hľadiska závažnosti klasifikovaný len ako prečin. Jednočinný súbeh trestného činu ohrozenie utajovanej skutočnosti podľa § 319 a trestného činu podľa § 320 je vylúčený. Zároveň je vylúčený jednočinný súbeh trestného činu podľa § 320 s trestným činom ohrozenia obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva, trestným činom ohrozenia dôvernej skutočnosti a vyhradenej skutočnosti.

## 4 Záverom

Bez dobre fungujúcich zákonov nie je možné zabezpečiť bezpečný, chránený a dobre fungujúci štát. Nové riziká modernej doby prinášajú nebezpečenstvá smerujúce k vzniku trestných činov proti republike. Zakotvením skutkových podstát trestných činov proti republike sa preto v súčasnej dobe poskytuje ochrana základným skupinovým záujmom Slovenskej republiky, ktoré poškodzujú alebo ohrozujú jej ústavné zriadenie, územnú celistvosť, samostatnosť zvrchovanosť, obranyschopnosť a bezpečnosť v oblasti skutočností utajovaných na ochranu jej záujmov, vrátane ochrany utajovaným skutočnosťami, ktoré sú v záujme iného štátu, medzinárodnej organizácie, nadnárodnej organizácie alebo združenia štátov, na ochranu ktorých sa Slovenská republika zmluvne zaviazala. Na ich základe teda dochádza ku kriminalizácii a penalizácii konania ohrozujúceho základy a bezpečnosť Slovenskej republiky. Rekodifikácia trestného práva hmotného priniesla v dôsledku favorizácie formálneho ponímania trestného činu zvýšené nároky na precizovanie znakov skutkových podstát trestných činov vo všeobecnej rovine. Okrem dekriminalizácie viacerých činov proti republike bola rekodifikácia sprevádzaná zmenou systému osobitnej časti Trestného zákona, čo sa v komparácii s predchádzajúcim právnym stavom významne dotklo trestných činov proti republike. Pri prijatí nového Trestného zákona zákonodarca zdôraznil

prioritu ochrany predovšetkým tzv. osobných práv a slobôd pred kolektívnymi záujmami, ktorý považujeme za správny.

## Summary

### Recodification of a Criminal Law in the Context of Crimes against the Republic

The issue of the legal regulation of criminal offenses against the republic is interesting and concise, as it points to the importance of protection and security of the societal interests of the Slovak Republic. Defining the individual facts of crimes against the republic ensures protection against crimes that may threaten the very democratic establishment of the republic, its sovereignty, security, defense, as well as its territorial integrity. In the Slovak Republic, the area of crimes against the republic has undergone several changes, in particular the recodification of criminal law. The main crimes related to the ideology and organization of the socialist state were changed after 1989. The basis of the recodification changed the system of the Criminal Code, which expressed a change in the priority of protection of basic human rights and freedoms of individuals over the interests of the state. This change points out the position of the values of the citizens of the Slovak Republic in today's modern state and at the same time regulates the obligations that the citizen of the whole society has.